

רקע

מערכת החינוך החרדית, הן לבנים והן לבנות, לא מספקת לתלמידים כישורים רלוונטיים להשכלה גבוהה. במסגרת המערכת הישיבתית, המיועדת לבנים, נמנעת גישה למקצועות הנדרשים לתעודת בגרות. הלימודים בישיבה מתחילים בגיל 14 ומסתיימים רק לאחר החתונה, כך שאין לתלמידים יכולת לרכוש את הידע הרלוונטי לשוק התעסוקה או להשכלה הגבוהה במסגרות המקובלות. מערכת החינוך לבנות מספקת הכשרה מסוימת לשוק התעסוקה במסגרת ה"סמינר" שעומד כתחליף לתיכון, אך גם היא לא מספקת תעודת בגרות אלא תעודה מקצועית חליפית ("חוץ"). בשל הפערים בהשכלה בין בוגרי החינוך החרדי לבין בני גילם בחברה הכללית, שיעור בוגרי החינוך החרדי בהשכלה הגבוהה היה נמוך באופן משמעותי מגודלם באוכלוסיה.

יצאי החברה החרדית (להלן: יוצאים) הם בוגרי הקהילות החרדיות שאינם חרדים בהווה, **קבוצה היוצאים כוללת לא רק בוגרים שעזבו את הדת, אלא גם את אלו שבחרו להישאר דתיים או מסורתיים אך לא חרדים.** מאז 2012 המל"ג פועל לשילוב בוגרי החינוך החרדי והכללם היוצאים בהשכלה הגבוהה, במסגרת פעילות המל"ג, הוקמו מוסדות יעודיים לחרדים, קמפוסים חרדיים, מכללות, ומכינות קדם אקדמיות. המל"ג הבהיר שהמוסדות הללו מיועדים לכל בוגרי החינוך החרדי ולא רק לבוגרים שמקיימים אורח חיים חרדי בהווה.

יוצאים לשינוי הוקמה ב-2014, מספקת ליוצאים מענים רבים על הזכויות המגיעות להם ופועלת לשוויון זכויות בין כל בוגרי החינוך החרדי. במשך השנים פותחו תכניות ייעודיות ליוצאים, כמו תכנית "יוצאים ללמוד" שמגייסת מורים פרטיים בהתנדבות ומספקת מערך שיעורים פרטיים ליוצאים, תכנית הכוון שאוספת מידע על זכויות היוצאים באקדמיה ובתעסוקה וזרוע הדרכות שמספקת מידע לבכלי מקצוע על אופן הטיפול ביוצאים. נשמח להעביר את המידע שצברנו להתאחדות כדי שתוכל לעשות בו שימוש לטובת היוצאים ולהדריך את הגורמים הרלוונטיים אודות אוכלוסיית היוצאים. אנו מקווים שניתן יהיה לשתף פעולה בין הזרועות השונות בתוך ההתאחדות, לפעול להעלאת מודעות לבעיות היוצאים, לפעול לחיבור עם זרוע המחקר, לפעול למתן מלגות ליוצאים, לפעול לסיוע אקדמי - שיעורים פרטיים והכשרות נקודתיות (למשל, שיעורי אנגלית), והנגשת הזכויות באמצעות יחידת השיווק של ההתאחדות.

תיאור הבעיה

מהנתונים שבידינו ומדיווחים חוזרים ונשנים עולה כי **היוצאים לא מקבלים את הזכויות שמגיעות להן כבוגרי החינוך החרדי.** יתר על כן, ברוב המוסדות יש מעט מאוד מודעות לכך שיוצאים זכאים לאותה מעטפת זכויות כמו שאר בוגרי החינוך החרדי והיא נשללת מהיוצאים. בנוסף, **המוסדות לא מבחינים בין בוגרי החינוך החרדי שהם יוצאים בהווה ובין בוגרים שהם יוצאים ולכן מתקשים לזהות את היוצאים** ולספק להם מענה מתאים. הבעיה מחריפה במיוחד כאשר מדובר בלימודים במכינות הקדם-אקדמיות

ובקדם-מכינה, שבהן הלימודים אינטנסיביים מאוד, הנטל הכלכלי גדול מאוד ויש מעט מאוד מענים ומלגות סיוע. בשנת המכינה, הסטודנטים לא יודעים למי לפנות וכיצד לעשות זאת, וכך, חלק נמנעת מהן הגישה לזכויות המגיעות להם

גופים רלוונטיים לפתרון	פתרונות אופרטיביים	יעד	בעיה
<ul style="list-style-type: none"> ההתאחדות - זרוע המחקר ייצוג במל"ג מוסדות אקדמיים 	<ul style="list-style-type: none"> שיתוף פעולה עם זרוע המחקר פניה למוסדות בבקשה לאסוף נתונים אודות היוצאים תיבת סימון " חרדי בהווה" או "יוצא החברה החרדית" בטופס ההרשמה 	<ul style="list-style-type: none"> זיהוי היוצאים כקבוצה מובחנת והתאמת מענים ייעודיים ליוצאים 	<p>קושי בזיהוי ומחסור בנתונים אמינים</p>
<ul style="list-style-type: none"> ההתאחדות - זרוע השיווק המוסדות האקדמיים יוצאים לשינוי - זרוע ההכוון 	<ul style="list-style-type: none"> גיבוש מסמך זכויות ומענים הניתנים בכל מוסדות הצגת המענים בדף האינטרנט של ההתאחדות הצגת המענים באתרי האינטרנט של אגודות הסטודנטים השונות הצגת המענים באתרי האינטרנט של המוסדות פניה יזומה במייל ליוצאים לאחר הקבלה ללימודים 	<ul style="list-style-type: none"> הנגשת המידע ליוצאים באופן ברור 	<p>קושי של יוצאים לקבל מידע אודות זכאות</p>
<ul style="list-style-type: none"> אגודות הסטודנטים יוצאים לשינוי - זרוע ההדרכות 	<ul style="list-style-type: none"> הקמת תאי סטודנטים ייעודיים ליוצאים והכרה בהם מצד המוסדות כנציגי היוצאים הדרכת המוסדות באמצעות זרוע ההדרכה של יוצאים לשינוי 	<ul style="list-style-type: none"> הנגשת המידע למוסדות ויצירת קשר רציף עם הגורמים הרלוונטיים 	<p>קושי של המוסדות לקבל מידע אודות היוצאים</p>

<ul style="list-style-type: none"> • מל"ג • המוסדות האקדמיים 	<ul style="list-style-type: none"> • העלאת המודעות לקשיי היוצאים ולצורך במתן מענה שוויוני לכל בוגרי החינוך החרדי • לצמצם ככל האפשר שימוש בטרמינולוגיה מטעה אודות זכאות, ולהעדיף "בוגרי החינוך החרדי" על פני "חרדים" 		<p>אפליית יוצאים</p>
<ul style="list-style-type: none"> • מל"ג • מוסדות אקדמיים • ההתאחדות - קרן המלגות 	<ul style="list-style-type: none"> • העלאת המודעות לקושי הכלכלי של יוצאים בשנת המכינה • הפניית מלגות לשנה הזו • בחינת אפשרות לסבסוד מעונות בשנת המכינה 		<p>מכינות קדם אקדמיות</p>

פתרון מוצע:

אנו ממליצים לפעול בשלושה מישורים, הונגעים לתפקידים השונים של ההתאחדות:

- א. שינוי מדיניות באמצעות ייצוג של ההתאחדות הסטודנטים במל"ג
- ב. סיוע עקיף באמצעות אגודות הסטודנטים
- ג. סיוע ישיר של ההתאחדות על ידי הגופים

1. **זיהוי היוצאים במוסדות:** יש לאמוד את מספר הסטודנטים בוגרי החינוך החרדי שאינם חרדים בהווה. ניתן לעשות זאת באמצעות תיבת סימון בטופס ההרשמה, לצד "בוגר החינוך החרדי". מלבד החשיבות העקרונית שיש לכך, כזכות להגדרה עצמית, יש לכך חשיבות מתודולוגית: יוצאים וחרדים לא חולקים את אותם מאפיינים ואת אותם בעיות. אמדן כללי של "חרדים" או "בוגרי החינוך החרדי" לא מספק מידע אמין על האפקטיביות של המענים הניתנים בשל השונות הגבוהה בין הקבוצות. בנוסף, אמדן כללי לא מאפשר לעקוב אחרי דפוסי השתלבות של בוגרי החינוך החרדי בהשכלה הגבוהה לאורך זמן.

2. **ריכוז המידע אודות היוצאים:** יש לשאוף לכך שכל מוסד ירכז מידע אודות זכויות היוצאים לגוף מרכזי אחד בתוך האוניברסיטה. גוף זה ישמש ככתובת ברורה לשאלות וייעוץ אקדמי ליוצאים, ירכז מידע אודות זכאות למלגות, זכויות היוצאים וסיוע אקדמי וידריך את הגופים הרלוונטיים: יעצי לימודים, יעצי רישום ויחידות סיוע אודות הזכויות של היוצאים והמענים שהם זקוקים להם.
3. **הנגשת המידע ליוצאים:** יש לפעול לגיבוש מסמך זכויות ומענים אקדמיים שיוכל לשמש כמסמך אמין על זכויות היוצאים. המסמך צריך להופיע באתר האוניברסיטה, המכללה, או האקדמיה ו\או באתר של אגודת הסטודנטים הרלוונטית. המסמך צריך לשמש כמידע מהימן שהמוסדות מחוייבים לו בכפוף לקריטריונים. כמו כן יש לפעול לכך שהמידע אודות הזכאות של הסטודנטים יוצג באופן שקוף ובצורה בהירה מיד לאחר הקבלה למוסד הלימודים. המידע לא יוצג כזכאות לחרדים בלבד, ויובהר שהוא פונה לכל בוגרי החינוך החרדי ללא תלות באורח החיים שלהם.
4. **ריכוז המענים ליוצאים במוסדות:** יש לפעול להנגשת הזכויות הקיימות ליוצאים דרך המוסדות האקדמיים. עמותות חיצוניות הם סיוע משלים, אלא שחלק גדול מעוניינים בהשתלבות ומרגישים אי-נוחות כאשר הם תלויים בסיוע חיצוני. לצורך כך, יש לפעול לכך שבכל המוסדות האקדמיים יהיו נציגים ייעודיים מטעם המוסד הקדמי שישמשו ככתובת ברורה למתן מענים.
5. **ייצוג הסטודנטים היוצאים מול מוסד האם:** יש לפעול לשיתוף פעולה בין אגודות הסטודנטים לבין תאי סטודנטים של היוצאים ולאפשר לתאים הללו לייצג את הסטודנטים והסטודנטיות במוסדות בהם הם פועלים ולייצג את היוצאים במוסדות הקדם-אקדמיים מול מוסד האם. הנציגים יוכלו לשמש כגוף ייעודי שמטרתו הכוונת היוצאים לגופים הרלוונטיים, ייצוג שלהם מול המוסדות וקבלת מידע אודות אופן המימוש של תכניות הסיוע המגיעות ליוצאים.
6. **צמצום אפליה ושקיפות:** יש לפעול ככל האפשר לצמצם אפליה בין בוגרי החינוך החרדי יש לפעול לכך שכל המענים הניתנים מטעם המוסדות האקדמיים לבוגרי החינוך החרדי ינתנו באופן שוויוני לחרדים וליוצאים, בצורה שקופה וברורה, ללא הסתרת מידע על זכאות, לא באופן פעיל ולא על ידי מיתוג של הזכאות כ"זכאות לחרדים". יש לפעול מול הגורמים הרלוונטיים במוסדות ולעקוב אחרי הדיווחים.
7. **התמקדות במכינות הקדם-אקדמיות:** במידת האפשר, יש להפנות את המשאבים ואת המאמצים לתלמידי המכינות הקדם-אקדמיות. חשוב להעלות את הנושא למודעות בפני הגופים האמונים על סיוע כלכלי וסיוע אקדמי ולבחון כיצד ניתן לשפר את המצב הנוכחי בו אין כמעט סיוע אקדמי או כלכלי דווקא בשנה הכי קשה והכי אינטנסיבית באקדמיה. יש חשיבות רבה מאוד למלגות קיום בשנה הזו, אם באופן ישיר, על ידי סיוע כלכלי מייד, אם באופן עקיף על ידי סבסוד מעונות.